

№6, 2018 ш.

АМЦАБЗ

Асы сашьтан...

Асы сашьтан азын агәтаз,
Ажәџан сацапшуан ишар.
Атцх амцәыжәџа иқәтәаз лакәтас
Етәа гәартак цон избар.

Ахьхьа рымшха рхьеџ еиныџуан,
Сума сеидру даргь зышьтоу.
Атых акәа ашәа тыџуан,
Ишықәс ҫыцхап уи зызхәоу.

Ҫыхәа-ҫыжәла қьачақь дгәартцуан,
Ихылца-кәацә-хәыц амца аркын,
Шықәсык зхьтцуаз ацшқа дгарцуан,
Даду ихамта агәашә ихшьын!

Саанбзиала!

Ажурнал "Амцабз"
ахьзала Инна Ахашба

Ашықәс аамтақәа ираху

Абар ассир! Иҳазгәамтазақәа «Уа, бзиа-
ла шәаабейт!» хәа хәшә иаалагылейт иба-
рақьату, пшшәырацәала еилахәоу, игәыр-
гьахәу тагалан, ахатәы ҫыдарақәа аманы:
ихьшәашәарахеит, заа ихәло иалагеит,
атцарақәа атәыла пцхарақәа рахь ицахьейт. Уахьынапш-аапшуа
иахьабалак атцлақәа рыбгьқәа џежьза ирыцапсоуп.

Аапын аҫбабаа здырбалаз, бзабааха ирҫылейт уажәы.
Аҫықәрей, ақәыд ҫырхуейт, аҫхә еиқәырцоит, ажь ртаауейт,
аџәа тартаоит. Заа ирцәаххьейт ршәырқәа, рутратых.

Уахьынапшлак аҫацхақәа рҫы иуаркалеиуа икнахауп апы-
рпыл рыпхны, аҫыш, аҫымшыы, аҫынҫыыхәа, ахәырма рџа,
рыфџы лаха-лахауа ашәхарџақәа. Рымҫы-рымца мазеиуп.
Ажәакала, анхацәа хиоуп азын аҫыларазы.

Гәырғьа чысла инышәхааит шәҫә-маҫә итажәгалаз! Гәабзиа-
рала шәҫытсааит азын!

Ҫаанбзиала шәнеиааит, Аҫсны жәлар!

Валерия Арсалия,
Дәрыпшьтәи абжьаратә школ аҫаҫы

Инна Җаңымдха

АКАЗАРТА

– Аказа инхартәҗы айыызара гәгәа ыкоуп, – ахәеит Акәапеи. – Урт уадак аҗы еицынхоит. Агәы кнаҗа икәгылоуп. Ғыцирақәа урт астанокқәа ирынгылоуп.

– Ишда уара?! – иҗыанашьеит Аҗаңшыа. – Изыниазеи рыцхарас, агәы кнаҗа икәгыланы?

Ахмаңыр ааитцагәгәеит. Акәапеи инахәаңшит.

– Аказара иалахәуп, – ахәеит Акәапеи. – Аказа иусумтақәа зегы ицеилдыргоит. Иакәнагоу, иакәнагам, ииашоу, ииашам.

– Хох, уңши уара! – иаашанхеит Аҗаңшыа.

– Зны уааңшыр, Ахәынтқар ивараҗы ушгылоу убоит. Зны тыңҗа пшзак лшыапаҗы унышьтарцоит. Уашыцылаанза маңк удыршанхоит уртқәа.

Җаңшыазыхыаа аууы ааилдыргеит. Ахмаңыр иаздыруамызт шыта ииашазу, ииашамзу Акәапеи иахәоз. Аха игәырҗацәа изыроуан.

– Арт зегы җыарак еивагыжыуа, иагызеивысуамеи? – ицааит Аҗаңшыа.

– Амыждарацәкы аныкоу аказа итихуа атыңҗа даннеиуа ауп. Ускан аҗыз, амҗы, ахахә, – зегы аҗауа иалоуп. Аказагы, амра убри атыңҗа игылазшәа, длывагыжыуеит. Нас данцалак лсахыхәыра, хара иахнаалоит. Иахцәыргаанза ухәан-схәанқәагы еibaхәалоит.

Җаңшыазыхыаа аууы ааилдыргеит.

– Еиуарас ирымоу, раңҗыа зегы анышәаңшы иалхуп. Нас ауп егырт ахахәкәа рахы ианиарго! Аказарта злеибарку нышәаңшыуп.

– Ассир, алакә! Уара иудыруа рацәазаап, аиаша уасхәап, – җыашыхәыс иакит Аҗаңшыа. Җаңшыазыхыаа еиҗа иааилалеит. Аха убасқан игәартәит азы иҗалан зәызкәабоз Абкәыл.

Акәапеи хыас ишьтнахит напы-шыапы зҗамыз Абкәыл хахәык ианкыаны иҗеырхәа. Иааҗатцәыҗатцәит.

– Уи уара уацәымшәан, – ахәеит агәаҗкәа змаз Адыргыла. – Уажәы акәу җыушыо, Нанду амгәацәа кырынтә икәлыршәхыеит.

Ахыртцәы зҗадыртцәуаз даара ицкыазар акәын акынтә, Абкәыл мацкыа-шыацкыа ахы ныкәнагон. Нышәаңшыаа аңҗыа иахыччеит, ибакәза азы иахыҗаиаз. Макыана март мзазы ихыҗан. Аха Абкәыл инахәаңшыын, зегы азы иҗалеит. Ахәылбыҗеа зегы раса цәык, раса цәык кны, иаакылсит. Араса ацәахә еипыш икатцаны, анышәаңшы рагәакәа ахан.

Даду даарыхәаңшит.

– Азы шәышҗаталеи, макыана амшәгы аеамкәабац!? – дрыкәцәкыеит уи.

Ахмаңыр ацәыуара иакит, аха нас игәыргыеит.

– Амшә аңҗыа хәахкәабеит сынтәа, – иаакәеит иара.

АЦХАЗСәА

– Иахыа хан лахәшыаҗацәа рахы хцоит, – ахәеит Аҗаңшыа, Җаңшыазыхыаа иаарылаңшыын. – Урт ацха дразоит.

– Хара хрыхәаңшуама нас? – ицаауеит Ахмаңыр.

– Мап, харгы хрылахәуп. Баша хәиуацәоума?

Иахынеиз Мыҗылыхаа ацха дразон, аацәакәа иртатцаны. Аацәа кнаханы, җлаба дук нак-аак ирыбжыакны, алада иахон. Ацха реыра дукәа агәабалаа ианыҗа-

лон. Инхаз ацәа ақәаб дукәа иртатцаны идыршуан. Нас ацәа икьякьаза икатцаны иртәахит, ацәакьа хәшәуп рхәан хазы иртәахит.

Убасқан ашьацраҕы амра ицәтәаланы, амгәацәа ацәа ахьнашьуан ихашәалаз агәабалаа еикәатцәа. Уи икьякьаза иказ ацәа ҕытк аамнах-уан. Нас алацәакәа еикәыпсаны, агәы иахәазаны, ацәа ахьнашьуан.

– Амҕылыхаа ацәа рхьыршьуеит, – ахәеит Ахмаҕыр. – Нанду иахьа аус лымоуп. Лыфны ионоу зегьы ацәа ҕыц рхьылшьуеит. “Нас ибаауам, ипсуам” хәаҕы нацылхәоит.

Ахмаҕыр ҕытк ацәа аанаган, Акәапеи ацыхәа ахьшьра иалагеит. Убри аамтаз итыцәааза иказ Аиахәа, саранцьла ихыхәхәо итәны, ииасны ицон.

– Уааи, дад, аранза, – ахәеит Акәапеи ахь. Нас ахи ацыхәеи ирнаха-аахо идәыкәлеит. Атцангәара игылаз инафсын, еиманы иоңалеит амацурта иамаз аҕацара. Уаҕа игылан аиахәакәа. Асаранць

зтартоз аиахәакәа ахәа рыман. Иаатны, наҕ инкыдхалон. Ажь зтархәоз урт хәамызт. Аиахәа «уф, гәышьа» хәа инкыдиалан, ахәа аанартит. Саранць ҕытк аагыганы, Акәапеи ианаркит.

– Ибзиоуп, агьама гәат, – ахәеит иара.

Мыҕылыхаа убри аамтаз ихкәакьны иказ амакәан, ахы тбааза иаарган, азы идыршыз таҕәаны идразеит. Нас ирыпхьеит Хәпшьазыхьаа. Ацхазы зегьы анышәапшьылыкхәа иртартәеит.

– Апхын зегьы Даду ҕитүеит: Дад, ацхазы хзаажәга! – ахәеит Ахмаҕыр, Акәапеи асаранць ыфо иахьгылаз иахәапшын. – Зегьы ацхазы хжәуеит.

ХЫЗРАЦАРА

Шарҕыетцәа
Иацны игылан,
Нартаа
Ахаттамҕа ианылеит.
Нарт Сасыккәагь
Иахьцо дрыцуп,
Ирхәо ашәа
Ашәа ҕыцым:

«Уа, рарира,
Рашьа,
Раида!» –
Иахәхьан Сасыккәа
Уажәадагь,
Ашәа рашәан
Нартаа дукәа,
Ираҕызон
Амҕа иахьыкәыс,

Хьызрацара хәа
Интыцны,
Нартаа неиуан
Ашьа ихыцны,
Амшын ирны,
Ға дмырхакәа,
Шьоура
Азәы дрышьтало
Икәамтакәа
Цәыз рымамкәа
Ихынхәырцаз,
Рфырхатцараз
Ашәа ирцаз.

Шыкәсыки-бжаки
Иаапса-икара
Нартаа шыкәыс
Агәы-сакара,
Шьыбжьон
Дәыпшзакаҕ
Иаангылеит,

Цлак ашәшьыра
Иаатцагылеит.
Иҕыжәтит,
Ауыха
Убра ипхьарцаз,
Акы инацхарц,
Рыҕсы ршьарцаз.
Акәша-мыкәша

Шьац иатцәароуп,
Арашькәагь бзиа
Адәы иабароуп.

Нартаа еиҕамскәа
Ақдымца еикәыртцан
Ажәоан тыртәаа

Алѡа иахылтѡаз
Ааигѡа инхоз
Арацѡа игѡартан,
Иаацхѡам асас
Иааира шшѡартѡу

Рдыруаназ
Изустѡѡу еилыркаарц,

Ауаа дьртѡеит
Ицшыѡларц.
Ауаѡы шкѡакѡа
Дрымбазацызт,
Нартѡа иреицшу
Арахь дмаазацызт,

Ауаа еиѡѡатѡа –
Хапыц цѡѡашаа
Ирбаз иаѡѡѡан
Иѡеит ишиашаз
Рѡыѡтахь, ирхѡеит
Рѡыѡхѡтѡа шааиз,
Аѡсреицш,
Ицшшѡыдан
Арахь шьѡук шааиз.

«Антѡѡара акѡхар,
Зегь ѡайдгылап,
Еибашьрала
Аѡсра ѡаѡылап!» –
Рхѡан,
Рыжѡлар зегьы
Еизыркит,
Арацѡа
Аибашьра рѡеазыркит.

Аишьѡѡа,
Ихыркѡшан
Уа рыѡхьара,
Иацгылан
Ашьыжь -шара,
Амѡа ишыѡѡыз,
Ргырѡанзамкѡа,
Цѡѡак иналаѡшт
Ихаразамкѡа.
Еиѡѡатѡа-сымсыл,
Цѡѡѡы-ѡанѡазаа,
Уа дахьыѡаз
Ѣа дьрбазаап,
Аха уи Нартѡа
Иабардыруаз,
Ѣас ишьѡырхзар,
Иаѡѡѡѡеит, ируааз!

Бѡьарда иѡаз,
Аѡѡаа иахырмажьит,
Рымѡан уаѡа
Иѡѡырмажьлеит,
Ирымуйт хаала

Еибашьрада,
Еибашьѡеит, аха,
Изеибашьѡада!

Харада
Ахара здылаз,
Ишышѡѡыкыз
Нартѡа жѡылеит,
Ахрыѡѡѡартѡаѡа
Рыѡѡѡа-шѡѡѡеит,
Рхы иаѡѡарымшьѡеит
Ауаа рышьратѡѡѡа.

Аѡѡшроуп аѡхьа
Арацѡа ирыгхаз,
Иѡеислымхѡеит
Рымч анымха.
Цѡѡьара
Ишашьѡамыз анѡѡартѡа,
Аѡѡул-чара
Рзыруит Нартѡа.

Мызкы инхѡеит
Араѡѡѡылан
Нартѡа дѡѡѡа,
Ианеишьѡыла,
Уаашѡѡык
Нарыѡхьан аѡныѡа,
Еиѡѡѡыжѡалан
Иѡеит Аѡсныѡа.

Рахѡы-шѡѡхѡы,
Ѣамѡѡа гѡартѡак
Рыман сасра
Ишааиз гѡѡѡан,
Изыѡсаз ала
Ирхатѡгылан,
Аѡсуаа арацѡа
Рыдыркылеит.

Рыѡсы аныршьѡа,
Инага-ааган
Аѡѡыла ддырбеит,
Ашьха, ага,

Ара иизшѡа,
Ара ирызѡазшѡа
Ѣазшьѡала Нартѡа
Ргѡы иаѡѡѡѡеит.

Арацѡа рѡѡыла
Ѣаѡыр рзаѡѡын,
Иахьыѡазаалак

Асахьѡаѡѡа – Батѡѡѡ Цьѡпѡѡѡ «Нартѡа» аѡиѡѡѡ аѡынѡѡѡ

Ихынѡѡѡыр акѡын,
Аха бжаѡык
Аѡсны иаангылеит
Раѡѡ-аѡсыѡаан
Аѡѡурых ианылеит.

АҖСЫНТӘЫЛА

АҖсынтәыла са устәылоуп,
Уара ушьацкә сара исылоуп.
Уара ула са сгәы рҗхоуп,
Слашарбага уара уоуп.

Сымч-сылша уара иузкуп,
Схы-сыҗсы уара иутәуп.
Сыҗстазаара, сгәацаҗа,
Улашалааит есымша.

**Алиас Анқәаб,
В. П. Анқәаб ихъз зху
Хәаҗтәи абжъаратә школ аҗаҗы**

СЫҖСАДГЫЛ

Ахәылпаз снықәлеит ахәашка,
Ашәтқәа рыфөы хаа саткәоит.
Сықәыҗшуеит уантә сышьхатәыла,
Лада Амшын еикәа цәкәырҗоит.

Иҗшзоуп, ибеиоуп зкыы хкыла.
Җсыуа ламысла иҗәуп.
Иааиуа ирҗылоит гәыртәыла,
Амаҗа шыҗхны иакуп.

**Ридима Бебиа,
В. П. Анқәаб ихъз зху
Хәаҗтәи абжъаратә школ аҗаҗы**

Асахъа – Алхас Аҗрба

АҖХЫЗ

Асы леиуеит адәахыы,
Илеир аҗахуп шыамхахыы.
Уатәы ашкол ахъ сызцазом,
Сызхара хәмарра калазом.

Асы леиуеит шыамхахыы,
Интәом схәыцрақәа саргыы.
Сыбла анаахыст ишахъан,
Аҗхыз сызлазгыы лабҗабан.

ААҖЫН

Иааит ааҗын лашаза,
Ишәтыкакаҗа, иҗшзаза.
Асы икажыызгыы зыҗит,
Ажәцарақәагыы хынхәит.

Аҗсабара абла хтит,
Ашәтқәа рпыткәырқәа пытит.
Саргыы сгәыргъара аатит,
Сгәеисра асаатәиҗш иццакит.

**Ахмат Җыыкырба,
В. П. Анқәаб ихъз зху
Хәаҗтәи абжъаратә школ аҗаҗы**

АҖСЫНТӘЫЛА

Уара уда са схәартазам,
С-Аҗсны җшза, с-Аҗсынтәыла.
Уара уда са суаҗзам,
Сыхаара, сыҗсы атәыла.

***

Амра гәыргъо иаххаҗхоит,
Аҗсынтәыла иахаҗхоит.
Ахәыҗқәа хәмаруеит, икәашоит,
Ашәыр еизыргоит, ирыкәшәоит.

Саргыы срылоуп сгәыргъатәа,
Җаҗуп аишәа архиара,
Иутахызар аҗа, атәа,
Ирацәазоуп Аҗсынра.

**Нестор Хашыг,
В. П. Анқәаб ихъз зху
Хәаҗтәи абжъаратә школ аҗаҗы**

АҚӘА ЛЕИУЕИТ, ИДЫДУЕИТ

Ақәа леиуеит, идыдуеит,
Ахыб иасуеит аеыргъы...
Игәыкаҗаган абжыы гоит,
Ахаскыынгыы аҗсы еивнагоит.

ҖАГАЛАН

Иааит җагалангыы җшзаза,
Икаҗсеит раҗхәатәи абыҗқәа,
Иаха иҗнаршәшәаз аурҗ,
Еидыскылеит сара урҗ.

**Инал Гыҗба,
Лыхнытәи абжъаратә
школ аҗаҗы**

Асахъа – Наала Гәлиа

СЫРҖАҖЦӘА

Зегыы ратккыыс исызгәакыоу роуп,
Дара рыла са саазоуп.
Аламыс, апату сырҗоуп,
Амҗа иаша са санҗоуп.

Исхәарц даараза истахуп:
Шәа шәҗбабааз «Иҗабуп!»,
Нбанла аҗхәашәа сзырҗаз,
Наунаҗза сгәаҗы инхаз.

ЛЫХНЫ

Сахыиз ауп Лыхны,
Са стәылоуп Аҗсны.
Саазоуп ари ақытан,
Иссирзоу ари аҗыҗан.

**Анна Гыҗба,
Лыхнытәи абжъаратә школ аҗаҗы**

АМҖА

Сгылеит сара шыжыымтан,
Снықәлеит сымҗа хараза...
Сазхәыцуан сара усқан,
Санбанеиуа хәа убра...

Мап, амҗа уқәзар,
Уаҗҗас уназароуп...
Уи җшзаразар, агәра угоит,
Ибнаразар, угәы ацәцоит...

**Арсоу Мархолия,
О. Е. Җанба ихъз зху
Хыҗстатәи абжъаратә школ аҗаҗы**

Заз Дарсалиа

Ашьапхцэа

Ажэабжь

I

Ашьапхцэа хэа сара сызфэу, зшьапы хцэаз абагыр цыс ауп. Уии сарей айбадыррей агэрейбагарей хаманы хкалеит абас.

Фнак зны, аацынразтэй ахауа хаа сеигэыргыауа, абарцафэы стэан. Аамта маи анцэамта иазааигэа-хахьан. Ус сыштэаз, абри абагыр шьапхцэа, абыркыыл иаахыцраан, сааигэара адашьмафэы инатэеит. Сангэаната инасыдкьан, нак инаскьаны, ачыскацартахь ашэ илацшуа иаагылт. Уи азшьапык ашьацэкьарақэа зегьы ахынфакыз ихцэан.

Иаарыцхасшьеит ацыс, икэылц-уа аныкэашьа саннахэапш. Цкэына мбжьахк аршэгала ахахэ агэыди-цеит, ма ацгэы шэарыцафык амта-сызар акэхап хэа сгэы иаана-геит сара. Икалап, шьацма мфаск ақэшэазаргыы.

Ацыс шьапхцэа, имшэарц азы амаршэа куа, ачыскацартахь

сныфналан, ча хэашақэак аадэылганы инамтасыц-сеит. Иара нышьтасын, руак аашьтцааны ицеит икэалаауа. Сара снейн стэартафэы снатэеит. Ра-цэак мыртыкэа, дырфегьых иаакылкьеит шьап-хцэа.

Уи кэапкэацуа ахэа-шақэа ахькацсаз ахь инаскьон. Аха игэыткьа-цсыткьаха нак ихацраа-

уан. Убас акырынтэ иканатцеит. Баша усыцэшэоит аасгэахэт сара. Уеиз-гыы ацыхэтэаны иагэагыт. Хэашак аамцанарсын, хэфны ацхьа игылоу атцла еилачы иналацрит.

Нас издырит иказ. Уака уи ацшқақэа амоуп. Ицо иаауа, ика-сыцсаз ахэашақэа зегьы агеит, аха есқынгыы агэеанра гэгэа канатцон.

Абри аены инаркны, ацыс шьапхцэеи сарей хэгэрейбагара иаха игэгэахеит.

II

Адырфэены ашьжымтан стцыс шьапхцэа ачыскацарта ашэ иаа-лацрын, азшьапык ала ашэхымс иныкэтэеит. Ихцэаз ашьапы адашь-мафэы лассы-лассы икэтцэраауан. Убаскан уи уирахьтэй амтэыжэа лхьрыжьны, иацхраанагзон. Иара, ашэхымс иахьыкэтэаз, арахь сара исытацшуан.

Иазхоуп шыта ацыс апышэара аасгэахэын, ачыскацарта афонуцка,

сахьтэаз азааигэаратцэкьа, хэа-шақэак нкасыцсеит. Иаагэыргэеит шьапхцэа. Уи хэашак инамтасын, иара уа ац ала иаасуа, ирыссаны инышьтцраа иагеит.

Абас абагыр цышқақэа рааза-рафэы саргыы сеаласырхэит. Иаауан шьапхцэа, адашьмафэы инатэаны, зны азлак ала, даеазных егыи аз-лак ала исыхэапшуан, ахы нархэы-аархэуа. Сара сахьтэаз сычесмырцы-сыр, икэап-кэацуа ачыскацартахь иныфналон. Уака акгыы амбар, иаа-дэылцаразы, ишафьо абартца иаатца-лон. Зны-зынла, иаатгыланы алақэа траа, сара сахь иаапшуан. Сфэгыла-ны ачыскацартахь сфэынасхар, иар-гыы уахь инасышьталон.

Абартқэа зегьы раан шьапхцэа агэтынчра амамызт. Акы, сара исы-цэшэаны, агэыткьацсыткьара иаме-

хакын, фбагыы ацшқақэа акры-рфэатцара хьаас иаман, иахыццакуан.

Зны сахьтэаз сшьапкэа рыб-жьара инкасыцсеит ахэашақэа. Аз-нык азы ацыс шьапхцэа акыр иаа-лакфакт. Аха нас иагэагыт ахэаша амцарсра.

Ацыхэтэаны, хца-цшьба мшы рышьтахь, уи ахэашақэа снапсы-ргэытца ианыхны иаго иалаге-ит. Иара абас канатцон еихарак шьыжымтанла. Избан акэзар, ускан атцара цшқақэа иаха амла иакуан. Аха абри аамтазы шьапхцэа уафы ишимбац агэеанра аанарцшуан.

III

Ицеит мчыбжьык аткыс иней-ханы аамта. Сара даара гэхэарас исыман, шьапхцэа ахшара рааза-рафэы ацхыраара ахьастоз. Ача хэа-

шақәа рнаџсангы, сара уи иастон абыста хәашақәа, убас егырт афатә цәынхақәагы.

Ус хшыказ, зны сыпшызар, стыс атцакыра ацрыцсса иаакылсит. Уи чырчыруа ацшқақәа ирџагыежьюан, сара сааигәарахь иаанамышьтырц азы.

Дара рымцәыжәџа хәыцқәа ырпәтпәтуа, макьана аџежьра зџықәыз рсасақәа раҳаны, еибархьусууа ран иашьтан. Сара зынзакгы ихьацшны исыхәампшзеит урт, аха ран ишакәхалакгы нақ исдырнагарц аџазнашәон.

Абри егьалнаршеит иара. Шьапхцәа, атаххәа инышьтасын, ча хәашак аашьтпәаны инықәцрааит. Ацшқақәа адрухәа уахь ран инашьталеит еихьыс-еипысуа. Нас ран назықәтәаз амахә аџы иаакәшаны еибарчырчыруа иантәа, ахәаша руақы инахәланаршәын, сбарцдахь аџаанахеит. Даргы нашьталахт.

Ацыс шьапхцәа ацшқақәа шацыз ангәанаџа, сара сахь имааикәа, даџа зымџақы ицрит. Уи сара сшазыпшуаз, аџацәа ахьырпшны, аџнқәеи атлақәеи ирхуаауа, хара ицеит. Уи дук мыртыкәа, амацара иаакылсын ахәашақәа ргара иалагеит.

Сара иаразнак еилыскааит уи ацшқақәа аџырыцәзаны ишаауаз, ус егызыканатцоз. Аха абри азы шьапхцәа сазымгәааит сара. Уимоу, иахагы иацьысшьеит ацыс иаанарцшуаз агәаџанра. Абасала убри нахыс ишакәхалакь ацшқақәа сара сахь иаанамышьтыт абагыр.

IV

Иниасит акыр мшы. Стыс иаха хрыжь-хрыжь иаауа иалагеит. Нас мышкахы знык-џынтә иаауан, ианымаазозгы убарын. Аџацәа аазеит, шьта исызнауазеи сара хәа сгәы иаанагеит. Уажәраанза сахьцалакь исышьтан, исықәкьашон акы сымцаиршәрыма хәа. Уажәшьта...

Шьыжымтанк сыпшызар, нақтәирахьтәи аџны ахыбраџы шьапхцәа ацшқақәа шыпханатцоз збеит.

– Шәара аџабаа ду шәыдбаланы, амла сакуа, азба чхауа шәхысхит, шәхы шәахәо шәкалаанза шәсаазеит. Шьта шәара шәхы шәахәала. Пцхашьароуп сара скәылпца, исыпшаауа ахәаца-мачақәа сџы итыхны, шәара зықәра назахьоу ишәфалар.

Абартқәа реипш ажәақәа шьапхцәа аџацәа иранахәозшәа сгәы иаанакон сара. Ари егыцабыргын. Шьапхцәа, аџацәа инарылагьежьын, еимырбгыжәаа инықәцаны, инықәцраан атла иналашәкәа ицеит.

Убри ашьтахь зны-зынла иаалон абагыр цыс. Аха уи заца снапы ахәаша аныхны иамгарыз, сшьапқәа рыбжьара икасыцсозгы рымцынқа иқәломызт.

Аха ахшара раазара агәцаракрыз акәзаарын уи ахәашақәа снапы аныхны ргара загәагыуаз, убри азы акәзаарын ахшәтара захаштуаз. Уимоу, азынра зегьы аан, шамахах акәымзар, сбарцдахь иаауа исымбеит шьапхцәа.

АПЖЕИ АЗЫЦӘЕИ

Алакә

Ипцырны инеиуан аты – ахы амхабзиацәаны, игәыргыатцәа. Ипцыруа, ипцыруа, ипцыруа мацара акыр инаскьахьаны иаацсоу, аџынканаршәит, нас ахы аакьан, иаанапш-аапшын, џацхьа иџышьтыпрааит. Ипцыруа, ипцыруа ишнеиуаз еитанатәеит, ахы аакьан, иаанапш-аапшит, аха аблақәа ирбазом.

Ари лакәзам, ари алакә алагамтоуп, алакәцәкьа анықало нас ауп.

Аацынра ааит, амра шахәшахәуа адгыл инықәыпцхеит, рыцсқәа тало рџаархеит зыпсы талараны иқаз зегьы. Ииацәкакараза иџагылеит ашьац, иаацәырцит зеиуахкы утаху ашәтқәа, адәыкрынқәа.

Амшын иахууаа арахь рџаархеит ацсаатә: акәатақәа, апкақәа, азыцәақәа. Иаацәырцит ацарақәа, ахәыцқәа, абжьаратәқәа, икәылычылуа, еилауагыруа. Зегьы аауан арахь, хара хәхь, Урыстәылака, рытрақәа рхарц, ара рыцстазаара иацырцарц. Ирхагыежьюа инар-

халейт архақәа, абнақәа, инартатәейт азмахқәа, инархықәтәа-лейт азыхьқәа.

Адәышкәағыз иаақәхейт пкак ахала, инацш-аацшуейт, ахынышьтнашь-аашьтнашьуейт, усгы ихәыцуейт: «Уск напы асыркыроуп уеизгы-уеизгы, сытра кастароуп, сөызакгы даасы-васыргылароуп».

Инкылсын, азмахааигәара атра канатейтапка, инацшын иарауи азмах акны, зыцәак тагылоуп ацында аааза; зны инатәаны уи, зны иаагылоит, арахь, апкахьгы иаацшуейт зны-зынла, усгы агәы интаччоит: «Иаааза, злыцха ҳаура, ишцашоу, ахы ахьагара азымдырзо!»

Убри аамтазы апкагы агәы итахәыцуан: «Хатә аызас иаасыдыскылап, ахәейт абри азыцәа, ҳара ҳажәлантәқәа ирзааигәоу акоуп, ацында ухәару, ашьапқәа гыгрыцәза». Абар, уи ахы ақәкны азмах интахауа ағынанахейт, ашьапқәа нтанаргыла-цыцхьаза ацыхәагь нтахауейт, ацыхәа аышьтнахыр ацында лташьшыуейт. Абас мацара иахьнейшаз инейт уи.

Апка азыцәа лацшыла иааимнадан, имырхьаакәа иназцааит:

– Ааны дыкоума ацшәма, зыцәа ду?

– Дыкоуп уи ара. Уара иутахузеи?

– Бсыццар. Хайцынхап-хайцынцып.

– Уццашьас исымоузеи, ухаккала, иушәуцо кьафгыгәза, иумам-иухзым, утра ушыхтәалоу амлагь саургашт!

Азыцәа иахәаз апка агәы иасит. Иаахынхәын, ахы ақәыршәны цшьяала ааныка ағынанахейт.

Азыцәа, инейны ааны иаатәан, агәы интахәыцит: «Изакәызеи, мшәан, иныкастаз, инафаршәны мап зацәыскзеи? Иаха

ейгума схала сыказар? Ахылцшытра бзиоуп, иныкәгыла-аакәгыло цагыа идәықәуп; сцап, ажәа бзиа-қәак азысыцшаап».

Азыцәа ахы ақәыршәны апкахь амәа икәын, азмах интахауа, уажәы-уажә иаатгыло. Иага умхәан, азмах змахуп, цьара уцашьшыуейт, ушьапқәа узынейтагар – уцыхәа нтахауейт. Убас мацара инейт апка акынза.

– Сара сааит, – ахәейт, – сақәшахатуп, суццоит.

– Мап, азыцәа, – ахәейт апка, – сара сахьхәит, сара уара цхәысс узгар стхзам. Уахьааз уца иныкәыршәны!

Апка аагылейт инкахәыцуа, хьаасгы иканатейт мап ахьацәнакыз. Азмах ағынтажьуа ағынанахейт азыцәахь: ашьапқәа ныцашьшыуа, ацыхәа азы интахауа.

Абас мацара иааиуейт урт иахьа уажәраанза, инейцырцуейт, инейшьталоит цыла рымазамкәа.

Итгәыхаа иргәхьейт амәа, аха уараш рзейцмыршит.

В. Даль

***

Ақытақәа иреиғьуп сқыта Цьырхәа,
Сабду Хьырбеи дынхоит иара уа.
Имоуп абахча, ашәыртцла рацәа,
Атцлақәа ирықәу ажь еиқәатцәа.

АМШӘ

Амшә ацха бзиа иабоит,
Ацха иашьталаны атцла ихәноит,
Аха ашьхыцкәа рыцха рыхьчоит,
Амшә ашьхыцкәа ирыцәшәоит.

*Владислав Арсалиа,
Дәрыңшьтәи абжьаратә
школ аҕафы*

Еилшәырга
хә-кәакьк змоуи
гьшь-кәакьк
змоуи аецәақәа
шака ыкоу

Асахья – Кристина Ичмелиан

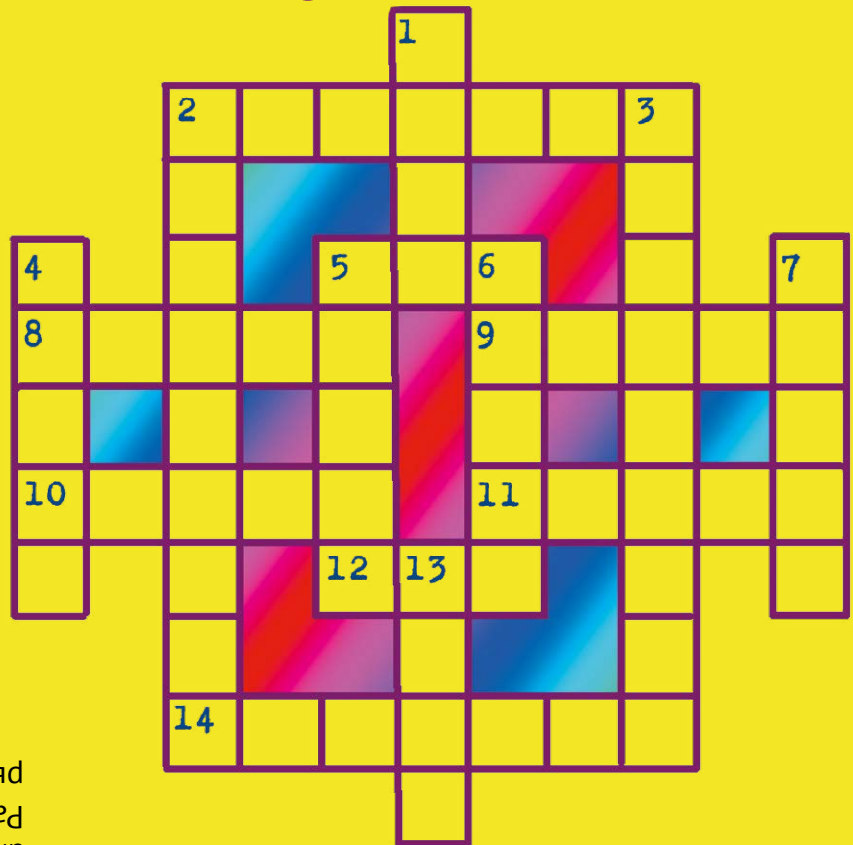

Асахья – Хьыбла Ануа

Ажәеиҥда

Армарахьтә арҕарахь: 2. Аоны иадҕарцалоит (аҕацшыы). 5. ... дытахеит. 8. Излахәаахәтуа. 9. Абарбал арчыга. 10. Аҕак даҕазнык ... 11. Иахьазеипшу. 12. Цлажәлоуп. 14. Амыруга.

Хыхьынтә цаҕа: 1. Зыцстазаара иалцыз. 2. Ахырҕәҕәарта. 3. Аласа зларкәыкәуа. 4. Анцәа иан лыхьз. 5. Хьзуп. 6. Анеиааига. 7. Абаазатәы зтартәо. 13. Ауаҕы ицәеижь ахәтак.

Аҕаккаа: аҕхал, абаа-
гаара, аҕара, Мариа, иҕаа,
аҕаҕыша, аҕы, аласкәыга,
Раста, аҕа, аас, паҕас, аҕсы,
рыц, аҕсыл, аҕаҕара.

АМЦАБЗ

№6, 2018

АРЕДАКТОР ХАДА ИННА АҔАШЦҔА

Аредакциятә еилазаара:
Е. Ажьыба (аредактор хада лхатыпуаҕ,
аҕакзыпхыкәу амазаныкәгаҕ),
А. Гогәуа, Гә. Кәыцниацҕа,
В. Цәыцьба (асахь. редактор),
Н. Кәыцниа (акәша аредактор).
Компиутерла еикәлыршәеит С. Сазба,
акьыпхьы И. Лашәриацҕа.
Акорректор Н. Кәарчиацҕа.

Ажурнал сахьала еикәиршәеит
В. Цәыцьба

Амцабз (Пламя)

Детский журнал Союза писателей Абхазии.

Выходит один раз в 2 месяца.

Адрес редакции: 384900, г. Сухум.

ул. Званба, 9. Тел.: 226-25-52

Отпечатано ЗАО «Арашь»

г. Сухум, ул. Эшба, 168

Акьыпхьыртахь ирытоуп:

Аформат 60/84 1/8.

Аофсет кьыпхь хкы 1, 86 кь.бгьыц.

Атираж 4000.

Аҕаццәҕа

Икьыпхьуп ИАЕ «Арашь» аҕны

Аредакция атызтыц: 384900. Акәа ак.,
Ажәанба им., 9. Ател: 226-25-52

Итыпуеит 1957 ш., лацара (май) мза аахыс